

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

*Федулова Л.І., д.е.н., проф., професор кафедри менеджменту,
КНТЕУ, м. Київ, Україна.*

На початку XXI-го століття найбільш змістовну оцінку новим тенденціям суспільного поступу дає така категорія як інноваційний розвиток. Вона найбільш повно характеризує усі процеси сучасного етапу існування суспільства (економічні, політичні, соціальні й інші) і пов'язує їх у єдине ціле.

Дослідження показують, що інноваційний тип економіки в країнах - це, насамперед, ринок інтелектуальної й промислової власності, а в капіталізації промислових підприємств розмір інтелектуальної власності, насамперед, прав на технології, досягає не менше 50%. Підприємства в інноваційній економіці - це не гіганти, які усе ще є основою української промисловості, а середні, компактні, малолюдні підприємства. Вирішальну роль у них відіграють сучасні, у тому числі екологічні, технології, засновані на робототехніці й інших принципах.

Сучасні теорії інноваційного розвитку змістили акценти у поведінці людей й сформувавши у них прагнення до накопичення знань [1-3]. Стало очевидним, що економічне зростання країни значною мірою залежить від інноваційної активності підприємницьких структур, від їх прагнень, зусиль і здатності використовувати у своїй діяльності новітні технології, творчо підходити до визначення засобів задоволення потреб споживачів й на основі цього вдосконалювати та оновлювати продукцію, отримуючи більші доходи і зміцнюючи свої ринкові позиції.

В сучасній економічній літературі, в програмних документах окремих країн, інноваційний розвиток нерідко ототожнюється з модернізацією. Зазначене не лише негативно позначається, насамперед, на підготовці фахівців, але й у науково-практичній діяльності, особливо при розробці стратегічно важливих політичних та економічних рішень. Варто також враховувати, що в останні кілька років особливо інтенсивно розвивалися знання, технології й апарат управління інноваційними процесами.

Посилення ролі інновацій у сучасних умовах визначає активізацію інноваційної діяльності підприємств на основі підвищення ефективності виробництва, здійснення перспективних науково-дослідних розробок і реалізації інноваційних програм та проектів. Зазначене вимагає управління інноваційним розвитком первинних ланок усіх сфер і секторів національного господарства. Інноваційний розвиток на рівні підприємства в сучасних умовах - це соціально-економічний процес, метою якого є формування інноваційної системи, спроможної до збільшення інноваційного потенціалу і його реалізації шляхом організації високотехнологічних виробництв та надання наукомістких послуг, започаткованих на використанні інтелектуальної праці й продуктів, що створюють високу додану вартість.

Основними ознаками, що вказують на досягнення інноваційною системою визначеної стадії зрілості, слід вважати наступне: формування ринку науково-технологічної та інноваційної продукції; перетворення інтелектуальної власності в один із найбільш значущих елементів економічних активів; розвиток інтеграційних процесів інноваційної спрямованості; становлення інноваційного менеджменту як сучасної концепції управління; перетворення інновацій в основний каталізатор інвестицій; активізація науково-технологічної й інноваційної політики.

Для переходу підприємства на траєкторію інноваційного розвитку необхідна наявність наступних факторів: по-перше, науково-технологічний та інтелектуальний потенціал, достатній для запуску й послідуєчого розвитку інноваційного процесу; по-друге, постійне зростання кількості учасників інноваційної діяльності; по-третє, розвинена система інститутів, орієнтованих на інноваційний розвиток, здатних забезпечити ефективну взаємодію усіх учасників інноваційної діяльності; по-четверте, це затребуваність інновацій більшістю господарюючих суб'єктів і фізичних осіб.

Незважаючи на те, що Шумпетер Й. визнавав зростаючу роль великих компаній в інноваційному розвитку економіки в силу володіння ними великим капіталом й науковим потенціалом [4], як вбачається з останніх світових трендів, основна роль ТНК - це поліпшуючі інновації. Ризик виведення на ринок абсолютно нового продукту - прерогатива малого підприємництва що й, відповідно, є основним джерелом інноваційного розвитку економіки в силу готовності малого бізнесу до жорсткої боротьби за споживача.

Інноваційний розвиток розглядають з двох точок зору: (1) як засіб забезпечення стратегічної переваги організацій, для яких власне інновації не є основним видом діяльності; (2) як вид діяльності, продуктом якого є конкретні наукові, науково-технологічні й інші результати, які можуть використовуватися як основа нововведень в інших галузях. За таких умов, інноваційний розвиток підприємства необхідно досліджувати у двох взаємозалежних аспектах: як процес цілеспрямованого підвищення конкурентоспроможності й економічної ефективності підприємства, започаткований на інтенсивних факторах розвитку (знаннях, інформації, передових технологіях і т.і.); як цілеспрямоване постійне вдосконалювання й підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства.

У цьому контексті інноваційний розвиток підприємства – це перманентний процес новаторської діяльності, започаткований на збалансованому розподілі інвестиційного ресурсу підприємства між різними за спрямуванням нововведеннями, одним із результатів якого визначається зростання частки інноваційної продукції в господарському обороті.

Інноваційний процес як об'єкт управління інноваційним розвитком підприємства базується на інноваційній діяльності й охоплює увесь цикл перетворення наукових досягнень в інновації, включаючи роботи з ініціювання, створення, розробки, впровадження, реалізації й поширення інновацій. Управління інноваційним процесом обов'язково повинно передбачати в якості кінцевої мети

здійснення дифузії інновацій, що є результатом визнання інновації широким колом економічних агентів.

В умовах глобалізації найбільш ефективним вважається мережевий підхід до управління інноваційними процесами на підприємстві, так як вирішує два взаємозалежні завдання: організацію взаємодії усередині підприємства при проектуванні й виробництві інноваційного продукту та організацію взаємодії між суб'єктами ринку. Мережева організація управління інноваційним процесом дозволяє здійснювати взаємодію між трьома основними компонентами: ринком, товаром і технологіями, які одночасно повинні забезпечити ефективність, якість, гнучкість, адаптивність, задоволеність. Товар характеризує взаємодію між суб'єктами ринку в частині проектування й виробництва нового продукту, що повинен бути затребуваний ринком. Для виробництва такого товару повинні бути використані нові технології. Технології забезпечують взаємодію між ринковими суб'єктами й дозволяють координувати їхню діяльність для скорочення циклу створення інноваційного продукту й просування його на ринок.

Вирішення стратегічного завдання щодо розробки, упровадження та повної реалізації моделі інноваційної системи підприємств в умовах України дозволить забезпечити включення підприємств в глобальний науково-технологічний розвиток, що сприятиме масштабному залученню фінансових і кадрових ресурсів у інноваційний розвиток господарства, збільшенню обороту зовнішньої торгівлі високотехнологічною продукцією та технологіями.

Список літератури:

1. Турчин П.В. Историческая динамика: на пути к теоретической истории / П.В. Турчин. - М.: ЛКИ, 2010. – 368 с.
2. M. G. Russell et al. Transforming Innovation Ecosystems through Shared Vision and Network Orchestration // Triple Helix IX International Conference. Stanford, 2011.
3. Смородинская Н. Сетевые инновационные экосистемы и их роль в динамизации экономического роста / Н. Смородинская // Инновации. – 2014. - №7 (189). – С. 27-33.
4. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры): пер.с англ. / Й. Шумпетер. — М.: Прогресс, 1982. — 455 с.